

Meditatiemoment voor stille week.

Paradijsvogel: de vrouw van Pilatus

Waarom deze meditatieve bijdrage voor de Stille Week vraag je wellicht? Het is vanwege de bijzondere omstandigheden die maakten dat de Laatviering voor april moest worden geschraapt. Inmiddels waren Ria, Annego, Magda en ondergetekende al enkele malen bijeengewees om na te denken over paradijsvogel Claudia, de vrouw van Pilatus. We ontdekten bijzondere dingen in onze gesprekken die ik graag in een bepaalde vorm wil gieten. Daarnaast is er een lied, een gebed, een gedicht en nadere info over de hoofdpersonen. Deze meditatiemomenten delen wij op afstand graag met jou. En zo toch een beetje samen. Beter Laat dan nooit. We hopen dat je er iets aan hebt. We wensen je een goede en stille week, juist nu.

Ferdinand

Mattheus 27:11-26

(Statenvertaling, de meest letterlijke)

11 En Jezus stond voor den stadhouder; en de stadhouder vraagde Hem, zeggende: Zijt Gij de Koning der Joden? En Jezus zeide tot hem: Gij zegt het.

12 En als Hij van de overpriesters en de ouderlingen beschuldigd werd, antwoordde Hij niets.

13 Toen zeide Pilatus tot Hem: Hoort Gij niet, hoevele zaken zij tegen U getuigen?

14 Maar Hij antwoordde hem niet op een enig woord, alzo dat de stadhouder zich zeer verwonderde.

15 En op het feest was de stadhouder gewoon den volke een gevangene los te laten, welken zij wilden.

16 En zij hadden toen een welbekenden gevangene, genaamd Bar-abbas.

17 Als zij dan vergaderd waren, zeide Pilatus tot hen: Welken wilt gij, dat ik u zal loslaten, Bar-abbas, of Jezus, Die genaamd wordt Christus?

18 Want hij wist, dat zij Hem door nijdigheid overgeleverd hadden.

19 En als hij op den rechterstoel zat, zo heeft zijn huisvrouw tot hem gezonden, zeggende: Heb toch niet te doen met dien Rechtvaardige; want ik heb heden veel geleden in den droom om Zijnentwil.

[Vertaling Bijbel in Gewoon Nederlands: Pilatus zat klaar om een beslissing te nemen. Op dat moment kwam er een bericht van zijn vrouw: 'Pas op! Bemoei je niet met die man, want hij is onschuldig! Ik heb vannacht een vreselijke droom gehad, die met hem te maken had.']

20 Maar de overpriesters en de ouderlingen hebben den scharen aangeraden, dat zij zouden Bar-abbas begeren, en Jezus doden.

21 En de stadhouder, antwoordende, zeide tot hen: Welken van deze twee wilt gij, dat ik u zal loslaten? En zij zeiden: Bar-abbas.

22 Pilatus zeide tot hen: Wat zal ik dan doen met Jezus, Die genaamd wordt Christus? Zij zeiden allen tot hem: Laat Hem gekruisigd worden.

23 Doch de stadhouder zeide: Wat heeft Hij dan kwaads gedaan? En zij riepen te meer, zeggende: Laat Hem gekruisigd worden!

24 Als nu Pilatus zag, dat hij niet vorderde, maar veel meer dat er oproer werd, nam hij water en wies de handen voor de schare, zeggende: Ik ben onschuldig aan het bloed dezès Rechtaardigen; gijlieden moogt toezien.

25 En al het volk, antwoordende, zeide: Zijn bloed kome over ons, en over onze kinderen.

26 Toen liet hij hun Bar-abbas los, maar Jezus gegeseld hebbende, gaf hij Hem over om gekruisigd te worden.

Meditatie.

Mattheus vertelt een spiegelverhaal, althans, zo zou je het kunnen lezen. Dicht bij het gebeuren kan je komen door zelf mee te doen. Je inleven. Als wat of wie? Als één van de personen uit het verhaal. Goed, er is een paradijsvogel, maar er zijn ook meerdere vogels en wel van diverse pluimage. Verschillende rollen. Ik probeer me in te leven. Herken je de dilemma's en je antwoord?

De massa. Ik houd me altijd wat achteraf, blijf graag onder de radar, maar wel met mijn neus voorop bij interessante zaken. Nee, geen vooroploper. Meeloper zou ik mezelf niet willen noemen, want ik vind best iets van dingen. Met je intuïtie voel je wel het verschil tussen goed en kwaad. Maar ik weet ook dat als je jezelf té hard profileert, dan wordt je kop afgehakt. Ik sta vaak een beetje aan de kant en trouwens, ik probeer best genuanceerd te zijn. Maar als een duidelijke mening bij velen leeft, hoor je mij niet openlijk dwarsliggen. Dan dein ik mee. Ik voel me dan eerder veilig in zo'n mening. Onopvallend. Niet boven het maaiveld. Afwachtend. En in die onopvallendheid kan ik juist keihard met anderen meedoen, soms zelfs meejuichen of schreeuwen. Dat gaat vanzelf! Je wordt gewoon meegenomen in die massa. Dat is ook best een lekker gevoel. Kijk, die Jezus is een hele vreemde. Hij is, hoe zal ik het zeggen: anders. Dat voel ik. Hij heeft iets, iets wat wij missen, maar ik kijk wel uit om dat te laten merken. Ik sta hier voorlopig goed, want ben benieuwd hoe dit verder gaat. Ik ben graag een supporter van de winnende club. Of?

Priesters en volksleiders. Ik ben eigenlijk professional. Ik heb ervoor geleerd. En dan kan je over dingen meepraten. Sterker: je mening met autoriteit laten horen. Gewoon zeggen dat het zo is. En als je merkt dat zomaar iemand in je vaarwater komt en je op inhoud gaat bekritisieren en voor je gevoel je gezag op losse schroeven zet, dan moet je die hard aanpakken. Kleineren. En stel dat de mensen dan teveel naar zo'n figuur gaan luisteren, dan zijn er als het moet wel andere manieren om je gelijk te halen en zo'n dwarsligger weg te werken. Dan probeer je toch gewoon anderen voor je kar te spannen? Je kunt makkelijk iets droppen tussen de mensen zoals 'Ik heb gehoord dat...' en dan vindt dat wel zijn weg! Neu, geen nepnieuws, maar dat je toch de richting van meningsvorming een tikje kunt beïnvloeden. Regisseren. Wie aan mijn autoriteit komt die komt aan mij. Als het niet goedschiks is, dan op een botte manier. Het gaat er om je positie te handhaven. Ook in religieuze zaken. De tempelmacht bedoel ik. Kijk, het komt mij heel goed uit om die volksmening lekker op te fokken. Soms moet je wat. Dat het wat knaagt, ach, dat gaat wel over.

Pilatus. Ik ben hier de baas. Mij is grote autoriteit gegeven. Die moet ik waarmaken. Ik spreek hier Romeins recht, dat is het beste wat er is. Ook al is dit maar een minigebied in ons enorme rijk, ik ben een groot man in deze provincie. Ik moet er wel voor zorgen dat diegenen die boven mij staan, mijn superieuren, bij wie ik elk moment in ongenade kan vallen, dat ik bij hen in de gunst blijf. En ik zie direct aan die man hier voor mij: daar is niks mis mee, juridisch gesproken. Er zit geen geweld bij. Ik vind hem zelfs heel interessant, maar verder geen gevaar voor orde en gezag. Maar er is wel iets dat het lastig maakt. Hem vrijspreken gaat ook niet zomaar. Er zijn namelijk krachten die hem weg willen hebben. Ik vind van niet, maar je moet wel een afweging maken in het kader van rust en orde. Pax Romana, snap je? Ik leg de mensen gewoon voor: laat hen maar kiezen: deze man of een echte oproerkraaier. Ik zou het wel weten. Maar OK als zij anders willen. Ik ben er klaar mee, mij kan niks verweten worden. Wat staat er op dat briefje dat ik in handen krijg? Ach, vrouwen, - dromen, wat zegt dat nu?- ik moet niet de indruk wekken dat ik me publiekelijk afhankelijk maak van briefjes van derden: ik trek mijn eigen spoor. Ik zeg gewoon dat die joodse geestelijken het maar moeten uitzoeken, en dat faciliteer ik met een paar soldaten, want alleen wij mogen executies voltrekken. Mooie tussenweg. Ja, het recht moet je soms een beetje buigen om zelf te overleven. Barabbas? OK. Toch blijft er iets haken: waarom moest ik van mezelf nu zo nodig publiekelijk mijn handen wassen?

Claudia. Zelfs in Caesarea heb ik verhalen gehoord over die man. Trekt rond met een ongewapend groepje meelopers. Maar er is iets met die man, dat voel ik. En nu droomde ik van hem. Pijnlijk, ik heb er nog hoofdpijn van, een rotdroom. Het sneed door mijn ziel hoe hij pijn had en ik moet daar iets mee doen. Iets om hem te helpen. Maar ja, juridisch heb ik geen macht. En tja, als het erop aankomt blijf ik wel 'de vrouw van'.. Bovendien wil ik mijn man ook niet in de problemen brengen, zijn baan is al zwaar genoeg met al die onrust. Toch wel iets van me laten horen? Dat wil ik wel. Maar om voor die wonderlijke man op de bres te gaan staan dat vind ik niet handig voor mijn positie. Maar toch iets doen. Er zelf naar toe? Daar in zo'n kolkende massa je gezicht laten zien? Hm. Een boodschap laten overbrengen? Zou kunnen. Soms is een briefje ook genoeg. Dan heb ik mijn ding gedaan en dan ligt de verantwoordelijkheid niet bij mij. Wel wonderlijk dat al die vrienden verdwenen zijn; niemand neemt het voor hem op. Daarom doe ik het toch. Maar gek, ook al is dat zo, het triggert me wel hoe en wanneer je echt in de benen durft te komen als je onrecht beleeft.

Jezus. Ik heb geen woorden dan dat ene: eenzaam. Midden tussen zoveel mensen voel ik me van God en mensen verlaten.

Het lijdensverhaal is vaak uitgelegd als een zoenoffer dat Jezus heeft gebracht omwille van de menselijke schuld. Velen van ons kunnen dat als een 'kerkelijk leerstuk' niet zonder meer beamen. Maar zijn wel diep geraakt door de weg die deze bijzondere mens is gegaan. Een mens die was hoe de Eeuwige het bedoelt. Wat daarvan in kunst en muziek is vertolkt raakt dieper dan rationale verklaringen en kerkelijke betekenisgeving. We zoeken en laten ons raken. Daarin ontwaakt kracht en moed.

*De oerkracht van geloven
de sterke woorden Gods
zij zijn bij mij vervlogen
Gebarsten is die rots.
O schenk mij nieuwe woorden
jouw geest wil ik niet kwijt
en laat me jou ontmoeten
in taal van tederheid.*

*De oude melodieën
ontroeren soms mijn hart
maar al die zeeke beelden
hebben mij nu verward.
O Eeuwige kom nader
en leg je geest op mij
mijn moeder en mijn vader
vernieuw mij, maak mij vrij.*

[melodie: o Haupt voll Blut und Wunden]

Meer info over Pilatus.

Pontius Pilatus was procurator, landvoogd over de provincie Judea van 26-36 AD. Hij was afkomstig uit een Romeinse patriciërsfamilie, de Pontii. Volgens historici (oa de joodse Flavius Josephus) heette zijn vrouw Claudia. Zij woonden in Caesarea, een dikke 100 km van Jeruzalem. PP was met zijn gevolg voor de paasdrukke die veel pelgrims aantrok en mogelijk met ongeregelheden gepaard kon gaan tijdelijk in Jeruzalem. De procurator had het ius gladii, recht van het zwaard; de joodse overheid mocht ook vonnissen uitspreken, maar (dat was de deal) alleen voor religieuze overtredingen. Zijn titel was praefectus civitatus, burgerlijk bestuurder met militaire bevoegdheden. Hij had vrijwel zeker een militaire achtergrond. Hij raakte in opspraak (een paar jaar na de dood van Jezus) toen hij een opstand van joodse nationalistten zo bloedig neersloeg dat hij daarvoor in Rome verantwoording moest afleggen. Door keizerwisseling na keizer Tiberius raakte hij uit de gratie. Hij gold als gewelddadig, zo ook in het evangelie van Lukas waar staat dat hij zonder reden offerende mensen in de tempel liet vermoorden. Pilatus leeft niet alleen voort in de Apostolische Geloofsbelijdenis van Nicea 'die geleden heeft onder Pontius Pilatus, is gekruisigd, gestorven en begraven' maar ook op een heel andere manier die er overigens wel mee te maken heeft. Zeiden de priesters niet op het hoogtepunt van de eucharistie met het heffen van brood: 'hoc est corpus meum'. Dan, de bel die luidde en het momentum was daar dat brood 'verandert' in het lichaam van Christus. De consecratie, het eucharistisch geheim. En in het Credo, de belijdenis in het latijn (wat niemand verstond) had geklonken 'sub Pontius Pilatus passus et sepultus est...' Deze flarden latijn rond dat geheimzinnige mysterie zijn in het volksgeloof omgevormd en geworden tot de goochelaarspreuk: hocus pocus Pilatus pas!

Meer info over Claudia.

De vrouw van Pilatus wordt in het evangelie slechts eenmaal genoemd, alleen bij Mattheus. Bij buiten Bijbelse, seculiere schrijvers komt zij ook voor en wel als Claudia Procula. In apocriefe geschriften uit later tijd komt zij ook samen met Pilatus voor. In die geschriften is Claudia Procula (of Procia), de heldin die het lef heeft haar man terecht te wijzen. Ook wordt in die geschriften gesuggereerd dat zij Jezus eerder had ontmoet en dat Hij haar zoon van een ongelukkige voet had genezen. Er is zelfs een evangelie van Pilatus, waarin hij berouw toont over zijn foute besluit. Etc. Dit alles heeft er mede toe geleid dat Claudia en ook Pilatus heiligen zijn geworden in de Grieks Orthodoxe Kerk, de Koptische Kerk en de Ethiopisch Orthodoxe Kerk. Een heel andere uitleg is precies het omgekeerde: daar is Claudia een duivelse pion, die probeert het goddelijke voorbestemde plan voor Jezus' offerdood te dwarsbomen.

Veel verklaringen zeggen dat de evangelisten (m.n. Mattheus) hun best doen om wat betreft de dood van Jezus de schuldenlast bij de joodse clerus te leggen en de Romeinse betrokkenheid te miniseren. In die visie zou de jonge Jezus-sekte zich los van de joodse traditie willen profileren. Dat is drie eeuwen later echter gewijzigd. Opmerkelijk dat in de apostolische geloofsbelijdenis (plm.380) Pilatus voorkomt als de enige historische persoon naast Jezus en Maria! Daar is hij de (mede)verantwoordelijke geworden en worden de joden niet meer genoemd. Al zal dat later een structureel antisemitisme niet in de weg staan.

De vrouw van Pilatus

Een lied over dromen.
Tekst: Gonny Luijpers

*De pijn brandde na in haar ogen
Ze droeg het gewicht van de nacht
Zo kwam ze bij man en bij macht
En hield een pleidooi voor haar dromen*

*De lamme is niet meer gekomen
De blinde liet zich er niet zien
Er heeft daar geen enkele vriend
Voor Jezus ten beste gesproken.*

*Maar zij heeft de cirkel doorbroken
En eenzame woorden gezegd
Ze wist van erbarmen en recht
De vrouw die haar dromen geloofde*

*We blijven geroepen tot dromen
Verbeelding op klaarlichte dag
Wie eenmaal een vergezicht zag
Krijgt werk'lijkheid helder voor ogen*

Gebed.

Eeuwige, Onnoembare, die ons draagt en die ons kent,
Waar is het dat
mij draagt,
waar houdt het zich verscholen,
of is het uiteindelijk verdwenen?
Ik tol in mijn angsten omlaag als water
in een afvoerput, zonder stoppen.
Ben Jij Bodem,
waarover Psalmen zingen? Ben Jij?
We zijn uit ons doen.
Er ligt een sluier over ons leven.
Wij brengen voor U
ons onbestemde gevoel over wat er boven ons hoofd hangt ...
Wij brengen voor U
wie kwetsbaar is, wie bang is om ziek te worden, om iemand te verliezen...
Wij brengen voor U
wie ziek zijn, vechten voor hun leven...
Wij brengen voor U
wie in de zorg werken en alles geven wat zij hebben om mensen te helpen...
Wij brengen voor U
wie getroffen zijn door de maatregelen tegen de ziekte, onzeker over hun baan of hun
bedrijf...
Wij brengen voor U
de vluchtelingen op de Griekse eilanden, op Lesbos, 20.000 mensen bij elkaar, terwijl
het virus ook daar is vastgesteld...
Wij brengen heel deze wereld voor U
ook situaties die niets met corona te maken hebben maar wel zorg wekken...
Wij brengen onszelf voor U.
Geef ons wijsheid, fijngevoeligheid, geduld.
Geef ons de kracht om op afstand nabij te zijn en daarin te volharden, en elkaar tot
steun te zijn waar dat mogelijk is.
Leg in ons hart de hoop dat een nieuwe wereld komen zal, waarin angst en
onzekerheid het zal afleggen tegen verwachting en vertrouwen.
Laat ons in deze stille week niet aan onszelf over, onrustig en met een bang hart, maar
laat ons dwars door onze tranen heen uitkijken naar het licht van Pasen.

Amen.